

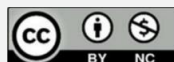
Research Paper

Evaluation and Analysis of Tourism Development with Emphasis on Rural Perspective (Case Study: Rural Areas of Kashan County)

Ahmad hajarian¹ Hamid Barghi^{*2}

¹ Post PhD in Geography and Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran. (a.hajarian@litr.ui.ac)

² Professor in Geography and Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran. (h.barghi@geo.ui.ac.ir)

© The Author(s)

Publisher: University of Mazandaran

[10.22080/TMHR.2025.28640.1036](https://doi.org/10.22080/TMHR.2025.28640.1036)

Keywords:

Rural landscape, tourism development, rural areas, Kashan city

Received:

May 29, 2024

Received in revised:

August 10, 2024

Accepted:

September 14, 2024

Available online:

December 15, 2024

Abstract

Context and Purpose: The quality of rural landscapes and tourist satisfaction are important issues in tourism planning, and paying special attention to these variables leads to the sustainable development of rural tourism yields. Rural areas are places for non-native visitors to spend leisure time due to their special landscapes and capabilities. Tourists are under the influence of technological progress and are looking for new spaces for different tourism experiences to escape from crowded urban environments. In this regard, the present study has analyzed the role of tourism development with an emphasis on rural landscapes in rural areas of Kashan city. **Design/methodology/approach:** To achieve this goal, the library survey method and the researcher-made questionnaire tool were used. The statistical population included 65 experts, specialists, and experts. The sampling method in this study was purposive (using the snowball method), and the collected data were statistically analyzed using the T-test and correlation in the SPSS software environment. **Findings:** Statistical analysis indicates a direct and significant relationship between rural landscape and tourism development. **Conclusion:** Given this, it can be said that rural landscapes are effective in promoting tourism development in rural areas of Kashan city. Therefore, in order to realize tourism development, understanding the components of rural landscapes and using them in the design of the complex, as well as paying attention to tourists' expectations and views, can play a fundamental role in improving the quality of the complex and tourism development. **Originality/value:** The innovation of the research is in considering the rural landscape as a necessity in tourism development planning and using villagers' opinions to design the tourism model, which is of particular importance.

*Corresponding Author: Hamid Barghi

Address: University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Email: a.hajarian@litr.ui.ac

Tel: 09132016251

Extended Abstract

1. Introduction

Given that the Fifth Development Plan of the Islamic Republic of Iran (2011-2015) law pays special attention to the issue of rural tourism, and Iran is a country with about 62,284 inhabited rural areas and 1,500 villages introduced as tourism destinations, no action has been taken so far in discussing the rural landscape for each of these villages as a tourism destination. One of the important reasons for this issue is the lack of attention to the landscape of the tourism industry in rural destinations in Iran. Landscape can be considered one of the most important factors in attracting tourists to these areas. The main elements in using rural areas as tourism destinations are the countryside's perceived environmental and natural characteristics, as well as their cultural customs and ideal ways of life. Rural residents tend to gradually adapt to the needs of rural tourists and are looking for alternative sources of income. In fact, when assessing the attitude of rural residents toward tourism activities, positive economic effects are perceived as the main impacts of tourism on rural landscapes.

The present study, using the concepts of desirable rural landscapes, attempts to assess the impact of rural landscape indicators and characteristics on tourism development. In this regard, the study seeks to answer the following question: Is there a relationship between rural landscape indicators and tourism development?

2. Research Methodology

The statistical population in this study included 65 experts, specialists, and experts related to tourism management,

rural planning, tourism planning, and those familiar with the rural areas of Kashan. The sampling method in this study was purposeful (using the snowball method), and in measuring the two main variables of the study (rural landscape and tourism development), a researcher-made questionnaire was developed by adopting a combined approach in the literature and theories raised in the two mentioned concepts. The questions in the questionnaire were closed questions based on a Likert scale. To measure the variable "tourism development", a researcher-made questionnaire with five dimensions of use and activities, recreational services, awareness, security, and participation with 17 items was used. To obtain reliability, 30 questionnaires were used, the validity of which was confirmed by extracting indicators from theoretical literature and also the opinions of 15 experts in the field of tourism. According to the extracted information and calculations, the Cronbach's alpha values for the various parts are as follows: The Cronbach's alpha value among the research indicators is 0.82, which indicates strong reliability among the research indicators.

3. Research Findings

Based on the results obtained, the actual average of the respondents' opinions in all dimensions is higher than the average. In terms of the numerical desirability of the test item (average 3), it can be concluded that the rural landscape situation in the study area is desirable and satisfactory. Also, considering the level of significance obtained for the indicators, which is less than 0.05, the results can be generalized to the entire society, and the lowest and most undesirable calculated average equal to 3.17 belongs to the accessibility dimension.

4. Conclusion

This study attempted to evaluate and investigate the effects of tourism development with a rural landscape approach in the rural areas of Kashan city. Based on the results obtained, the actual average of respondents' opinions in all dimensions is higher than the average. In terms of the numerical desirability of the test (average 3), it can be concluded that the rural landscape situation in the study area is desirable and satisfactory. Also, based on the results obtained, the actual average of respondents' opinions in the dimensions of recreational services and awareness is 3.58 and 3.15, respectively, which is higher than the average. In terms of the numerical desirability of the test (average 3), it can be concluded that the situation of these two dimensions in the rural areas of Kashan city is desirable and satisfactory. The study of rural landscape and tourism development showed that the significance level in these variables was less than 0.01, which indicates a direct and

significant relationship between rural landscape and tourism development. This relationship also exists between the rural landscape variable and tourism development indicators. According to the research in areas with unique natural and cultural potential, rural tourism development based on landscape characteristics is recommended.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

پژوهشی

ارزیابی و تحلیل توسعه گردشگری با تأکید بر منظر روستایی (مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان کاشان)

احمد حجاریان^۱ حمید برقی^{۲*}

^۱ پسادکتری، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (A.hajarian@ltr.ui.ac.ir)
^۲ استاد، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (H.barghi@geo.ui.ac.ir)

ناشر: دانشگاه مازندران
© نویسنندگان

[10.22080/TMHR.2025.28640.1036](https://doi.org/10.22080/TMHR.2025.28640.1036)

چکیده

زمینه و هدف: کیفیت مناظر روستایی و رضایت‌مندی گردشگران، از موضوعات مهم در برنامه‌ریزی گردشگری است و توجه ویژه به این متغیرها موجب توسعه پایدار بازده‌های گردشگری روستایی می‌شود. نواحی روستایی به دلیل دارا بودن مناظر و قابلیت‌های خاص، مکانی برای گذران اوقات فراغت بازدیدکنندگان غیربومی هستند. گردشگران تحت تأثیر پیشرفت فناوری و برای رهایی از محیط‌های پرازدحام شهری، به دنبال فضاهایی جدید برای تجربه‌های متفاوت گردشگری می‌باشند. در این راستا، مطالعه حاضر به تحلیل نقش توسعه گردشگری با تأکید بر منظر روستایی در مناطق روستایی شهرستان کاشان پرداخته است. **روش‌شناسی:** برای دستیابی به این هدف، با بهره‌گیری از روش کتاب‌خانه‌ای-پیمایشی و ابزار پرسش‌نامه محقق‌ساخته؛ جامعه آماری ۶۵ نفر از کارشناسان، متخصصین و خبرگان می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش هدفمند بوده (با استفاده از روش گلوله برفی) و اطلاعات گردآوری شده با استفاده از آزمون T و همبستگی در محیط نرم‌افزار spss مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. **یافته‌ها:** تحلیل آماری بیان‌گر این است که رابطه مستقیم و معناداری بین منظر روستایی و توسعه گردشگری می‌باشد. **نتیجه‌گیری و پیشنهادت:** با توجه به این، می‌توان گفت منظر روستایی بر توسعه گردشگری در مناطق روستایی شهرستان کاشان مؤثر بوده و بنابراین جهت تحقق توسعه گردشگری، درک مؤلفه‌های مناظر روستایی و استفاده از آن‌ها در طراحی مجموعه و همچنین توجه به انتظارات و دیدگاه‌های گردشگران می‌تواند در ارتقاء کیفیت مجموعه و توسعه گردشگری نیز نقشی اساسی داشته باشد. **نوآوری و اصالت:** نوآوری پژوهش در توجه به منظر روستایی به‌عنوان یک ضرورت در برنامه‌ریزی توسعه گردشگری است و استفاده از نظرات روستاییان برای طراحی مدل گردشگری از اهمیت خاصی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها:

منظر روستایی؛ توسعه گردشگری؛ مناطق روستایی؛ شهرستان کاشان

تاریخ دریافت:

۹ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ دریافت اصلاحات:

۲۰ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲۴ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۲۵ آذر ۱۴۰۳

* نویسنده مسؤول: حمید برقی

آدرس: دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

ایمیل: h.barghi@geo.ui.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۳۲۰۱۶۲۵۱

۱ مقدمه

گردشگری فعالیت بسیار پیچیده‌ای است که همانند بخش‌های دیگر جامعه و اقتصاد، وجوه مشترکی دارد. در نتیجه دارای آثار و پیامدهای مختلف می‌باشد که بایستی در فرآیند برنامه‌ریزی تمامی جوانب آن مورد ملاحظه قرار گیرد تا از عوامل منفی جلوگیری گردد (Heydari et al, 2020). بنابراین، توسعه این صنعت، فرآیند پیچیده‌ای است که عوامل توسعه بین‌المللی و ملی گروه‌های درگیر با سیاست دولت، برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری را در بر می‌گیرد (Tefler et al, 2008:80). از این‌رو کشورهای مختلف در تلاشند تا با مهیاسازی و ارزشمند نمودن جاذبه‌های گردشگری در مناطق دارای پتانسیل، فرصت رضایت‌مندی و بهره‌مندی از ابعاد مثبت این صنعت را فراهم کنند. نقش و جایگاه گردشگری در دنیای اقتصادمحور کنونی موجب گردید تا بسیاری از جنبه‌های زیستی و تصمیم‌گیری دولتی نیز هم‌سو با موضوع گردشگری تغییر یابد. به‌هرحال، اگر گردشگری روستایی بتواند نقش‌های محوله توسعه پایدار را به‌خوبی ایفا کند، می‌تواند خالق و محرک حصول به‌پایداری توسعه در نواحی روستایی در تمام زیرشاخه‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و اکولوژیکی و همچنین خود صنعت گردشگری باشد.

فعالیت‌های روستایی دیگر مترادف با کشاورزی نیست؛ بلکه یک مفهوم به‌سرعت در حال تغییر است که در منظر و همچنین در جمعیتی روستایی، اشتغال، تحرک و مصرف منعکس می‌شود. به همین ترتیب، گردشگری روستایی، محدود به مزرعه یا گردشگری کشاورزی نیست و می‌تواند استفاده از مناظر روستایی را شامل شود. از ویژگی‌های متمایز گردشگری روستایی به ارتباط نزدیک آن با کیفیت محیط زیست، اهمیت فرهنگ و سنت‌های محلی و غیره می‌توان اشاره کرد. گردشگری در مناطق روستایی می‌تواند شامل بسیاری از فعالیت‌های متمرکز بر انواع مختلف منابع، غالباً با مؤلفه‌های فرهنگی و طبیعی باشد (Oliver and Jenkins,)

2003). از آنجاکه گردشگری به کیفیت محیط بستگی دارد، بین گردشگری و محیط‌زیست ارتباط کاملی وجود دارد. کیفیت یک محیط، جذابیت اصلی گردشگران است (Avcikurt et al., 2015). منظر یکی از عناصر کلیدی در تجربه گردشگری است که نقشی مهم و شناخته‌شده در ایجاد انگیزه بازدید داشته و تأثیری بر کیفیت توسعه گردشگری نیز دارد (Marujo and Santos, 2012)؛ زیرا در اغلب موارد، فقط به‌عنوان محیطی برای یک تجربه جذاب بررسی می‌شود (Mitchell et al., 2012). درواقع، معمول است که بازدیدکنندگان به‌عنوان دلیلی برای بازدید از برخی مکان‌ها، دو مؤلفه "زیبایی" و یا "کیفیت منظر" را بیان می‌کنند (Marujo and Santos, 2012). لذا، تنوع منظر (مجموعه‌ای از عناصر طبیعی، انسانی، فرهنگی و زیبایی‌شناختی) و توانایی آن در ایجاد احساسات، منظر را به یک منبع منحصربه‌فرد در تمایز مناطق و محصولات آن‌ها تبدیل می‌کند (Lavrador Silva, 2011). با وجود این، به نظر می‌رسد علی‌رغم وجود پتانسیل‌های بسیار بالا در گردشگری روستایی در ایران نظیر ظرفیت‌های گوناگون فرهنگی - هنری، محیطی و ...، سازوکار مطلوب در مورد توسعه گردشگری روستایی وجود نداشته و آن‌ها در جذب گردشگر و توسعه گردشگری، شرایط مطلوبی ندارند. این در حالی است که با وجود مشکلات فراوان در راه توسعه روستاهای ایران و کمبود پتانسیل‌های لازم در این مناطق در جهت توسعه بخش کشاورزی و صنعت، گردشگری می‌تواند گام مؤثری در جهت توسعه روستایی این مناطق داشته باشد. عوامل زیادی وجود دارد که باعث ایجاد فاصله بین شرایط مطلوب و شرایط فعلی می‌شود. یکی از دلایل مهم این امر، عدم توجه به مقوله منظر صنعت گردشگری در مقاصد روستایی ایران است. همچنین با عنایت به اینکه در قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)، توجه ویژه‌ای به موضوع گردشگری روستایی صورت گرفته و ایران کشوری با حدود ۶۲۲۸۴ منطقه روستایی دارای سکنه (مرکز

و معرف شناسه‌هایی از زیرساخت‌های روستایی است (Sayafzade et al., 2013). از این‌رو منظر، عنصری عینی بوده که از اجزای طبیعی تشکیل شده است و علاوه بر آن، عنصری ذهنی که در اذهان مردم با تاریخ، اعتقادات، اقلیم و غیره همراه بوده است، به‌شمار می‌رود (Mansouri, 2005).

بخش مهمی از میراث ما را مناظر روستایی تشکیل می‌دهند که می‌توان از آن به‌عنوان شاهد روابط گذشته و حال در میان انسان و محیط طبیعی یاد کرد (Karpodini-Dimitriadi, 2000). مطابق با نظر شورای بین‌المللی بناها و مکان‌ها و فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای، مناظر روستایی یک جزء حیاتی از میراث بشریت و همچنین یکی از رایج‌ترین انواع مناظر فرهنگی هستند. تنوع زیادی از مناظر روستایی در سراسر جهان وجود دارد که فرهنگ‌ها و آداب و سنن فرهنگی را نشان می‌دهند (ICOMAS-IFLA, 2017).

گردشگری روستایی یکی از شاخه‌های فرعی صنعت گردشگری است که عده‌ای آن را بخشی از بازار گردشگری و عده‌ای دیگر سیاستی برای توسعه روستایی قلمداد می‌کنند (Daugstad, 2008). امروزه که روستاییان با مشکلاتی همچون بیکاری، بهره‌وری پایین کشاورزی، مهاجرت روزافزون به شهرها و حاشیه‌نشینی مواجه‌اند، توسعه گردشگری روستایی می‌تواند در جهت رفع این معضلات مؤثر باشد (Papzan et al, 2011). منظر روستایی عناصر میراث طبیعی، تاریخی- فرهنگی روستا را شامل می‌شود (Joshi et al, 2024) و بر انتظارات گردشگران و انتخاب آن‌ها برای گردشگری تأثیرگذار است. این مناظر از یک سو منعکس‌کننده ویژگی‌های فیزیکی و فرهنگی بوده و از دیگر سو، توسط گردشگرانی که به‌طور فزاینده به دنبال اصالت و ذات روستا هستند، بیشتر مبتنی بر طبیعت و فرهنگ بکر روستایی ادراک می‌شود. مبتنی بر تجارب و پژوهش‌های به‌عمل‌آمده بیشتر گردشگران زیبایی و کیفیت منظر و چشم‌انداز را به‌عنوان دلایلی برای بازدید از مکان‌ها عنوان کرده‌اند.

آمار ایران، ۱۳۹۵ و ۱۵۰۰ روستای معرفی شده به‌عنوان هدف گردشگری است، اما تاکنون در بحث منظر روستایی برای هریک از این روستاها به‌عنوان مقصد گردشگری، اقدامی صورت نپذیرفته است. درحالی‌که منظر را می‌توان یکی از مهم‌ترین عوامل در جذب گردشگران در این مناطق دانست. عناصر اصلی در استفاده از مناطق روستایی به‌عنوان مقاصد گردشگری، ویژگی‌های زیست‌محیطی و طبیعی درک شده روستایی و همچنین رسوم فرهنگی آن‌ها و روش‌های زندگی ایده‌آل است. ساکنان روستایی تمایل دارند به‌تدریج با نیازهای گردشگران روستایی سازگار شوند و در جست‌وجوی منابع جایگزین درآمد می‌باشند. در حقیقت، هنگام ارزیابی نگرش ساکنان روستایی به فعالیت‌های گردشگری، اثرات مثبت اقتصادی به‌عنوان تأثیرات اصلی گردشگری از مناظر روستایی درک می‌شود (Figueiredo et al., 2014).

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از مفاهیم مناظر روستایی مطلوب، سعی در ارزیابی تأثیر شاخص‌ها و ویژگی‌های مناظر روستایی بر توسعه گردشگری دارد. در این راستا پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به سؤال زیر است: آیا رابطه‌ای بین شاخص‌های مناظر روستایی و توسعه گردشگری وجود دارد؟

منظر روستایی را می‌توان نتیجه سیر ساکنین و متأثر از عوامل فرهنگی و کالبدی روستا دانست. هر روستا دارای محیط جغرافیایی ویژه‌ای است که در ارتباط با فرآیند زیستن هویت یافته و این هویت در مؤلفه‌های آن متبلور می‌شود. منظر روستایی برخلاف اقتصاد مصرفی شهر، بر پایه اقتصاد تولیدی شکل گرفته است. بر اساس این، نظام کشاورزی به‌عنوان زیرساختی اقتصادی در روستاها مطرح بوده و ویژگی‌های حاصل از آن علاوه بر جنبه‌های اقتصادی و عامل فرهنگی، بطن و بستری برای خوانش منظر کلی روستا به‌شمار می‌رود. منظر روستایی به‌عنوان نمونه کامل تعامل انسان با محیط پیرامون در جهت استمرار حیات خویش، منبع شناخت منظر بومی و بیان‌گر مؤلفه‌های هویتی بوده

کشیده می‌شود. محیط طبیعی معمولاً توسط ساکنان شهری درک می‌شود که تا حدودی رمانتیک بوده و به نظر می‌رسد که روستا از نظر روحی و جسمی برای آن‌ها مکان مناسبی محسوب می‌شود (Gustafsson, ۱۹۹۳). با وجود این، بسیاری از مناطق روستایی به دلیل ویژگی‌های مشترک از نظر شباهت در دارایی‌هایی نظیر میراث، فرهنگ، غذا و چشم‌انداز، عدم وجود تمایز مشخص بین مقاصد گردشگری روستایی (Haven-Tang & Sedgley, ۲۰۱۴) با مشکل مشابه نداشتن منظر منحصر به فرد خود روبه‌رو هستند (Mihailović & Moric, ۲۰۱۲). این در حالی است که افزایش رقابت جهانی، آگاهی بیشتر مصرف‌کنندگان و بسیاری موارد دیگر باعث شده است که برند مقصد به یک استراتژی مهم و تأثیرگذار در زمینه بازاریابی گردشگری تبدیل شود.

محیط‌زیست و منظر از عوامل جذاب و مهم برای گردشگری مبتنی بر طبیعت محسوب می‌شوند. انتظارات و تمایلات گردشگران از محیط زیست تا حدی متفاوت است؛ برخی از آن‌ها به دنبال مناظر فرهنگی برای اقامت می‌روند، درحالی‌که برخی دیگر امیدوارند، طبیعت را در شرایطی ناب و بکر پیدا کنند. بنابراین برنامه‌ریزی روستایی باید ترجیحات گردشگران را از چشم‌انداز و منظر برای مناطق گردشگری روستایی در برگیرد (Aznar et al., 2007).

منظر و گردشگری، دارای خصوصیات مشترک زیادی هستند و هر دو ترکیبی از واقعیت‌ها و رویدادهای ذهنی می‌باشند. یک منظر شامل واقعیت‌هایی از جمله کوه‌ها، ساختمان‌ها و اتفاقات ذهنی از جمله یادآوری فرهنگ گذشتگان می‌باشد. گردشگری نیز شامل امکانات و فعالیت‌های حقیقی نظیر مراکز اقامتی و سفرهای ماجراجویی و همچنین فعالیت‌های ذهنی همانند احساس آرامش است (Clark, 2006). منظر و چشم‌انداز روستایی پر بار، ترکیب ویژگی‌های زیست‌محیطی و تولید محصولات

بنابراین تنوعی از چشم‌اندازها و توانایی آن‌ها در ایجاد احساسات، منظر را به یک منبع ویژه در تمایز مناطق و محصولات آن‌ها تبدیل کرده است.

یکی از زیرمجموعه‌های رو به گسترش گردشگری، گردشگری روستایی است که از علاقه‌مندان بی‌شماری برخوردار است (Doh, 2010). کنفرانس بین‌المللی گردشگری (۲۰۰۶) گردشگری روستایی را انواع فعالیت‌های گردشگری با امکانات و تسهیلات در محیط روستایی می‌داند که فرصتی برای لذت‌بردن از منابع و جاذبه‌های طبیعی و همچنین تجربه زندگی روزمره روستایی را فراهم می‌کند. توجه به این شکل گردشگری از دهه ۱۹۵۰ آغاز گردید و از دهه ۱۹۶۰ ویژگی اقتصادی آن برای جامعه محلی مورد توجه قرار گرفت. در دهه‌های بعدی، گردشگری روستایی به‌عنوان ابزاری برای توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفت و صاحب‌نظران تلاش نموده‌اند با ارائه الگوها و روش‌های مختلف، نقش گردشگری را در بازآفرینی اجتماعی و اقتصادی مقاصد روستایی افزایش دهند (Jalalian et al, 2015).

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۱ (۱۹۹۴) ویژگی‌هایی نظیر سرمایه‌گذاری در مقیاس کوچک، فضای باز، تماس با طبیعت و جهان طبیعی، میراث فرهنگی، جوامع سنتی و شیوه سنتی، رشد با ویژگی سنتی به‌صورت ارگانیک، ارتباط با خانواده‌های محلی و پایداری در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی را به‌عنوان مشخصات گردشگری روستایی بیان می‌کند. ویژگی‌های منظر روستایی یک مقصد روستایی با تأکید بر حفظ فرهنگ جامعه محلی، هم‌زمان می‌شود. گذشته از حفاظت فرهنگی، اولویت حفظ ویژگی‌های زیست‌محیطی یک مقصد روستایی با تطبیق یک روش سفر سبزتر می‌تواند از طریق مناظر روستایی انجام شود (Lumsdon & McGrath, 2011).

از سویی، شرایط زندگی مرتبط با مقاصد روستایی اغلب در یک تجربه مثبت به تصویر

¹ Organisation for Economic Co-operation and Development

یکی از عوامل اساسی در تعریف جریان جذب توریست برای توسعه محلی بوده است (Mastronardi et al., 2017). در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۲ صورت گرفت، بر اهمیت چندمنظوره منظر روستایی تأکید می‌شود که نه تنها به وسیله محیط‌های طبیعی پوشیده شده، بلکه همچنین توسط افرادی که در آنجا زندگی و یا کار می‌کنند و نیز امکانات و میراث تاریخی و فرهنگی این مناطق شناخته می‌شود (Disart and Marcouiller, 2012). درک تجارب گردشگری و تأثیر منظر بر این تجربیات می‌تواند برای اثربخشی عیب‌یابی منظر، انتخاب و اولویت‌بندی اقدامات برنامه‌ریزی و مدیریتی کمک کند (Groot and van der Born, 2007; McGinn et al., 2003). با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش جسزاک و زاکوکیس، منظر و بسیاری از عناصر موجود در ساختار فرهنگی روستا، بر توسعه گردشگری روستایی تأثیرگذار است (Jaszczak and Zukovskis, 2011). همچنین اهمیت درک عناصر منظر در تجربه گردشگری روستایی، در مطالعه کارنیرو و همکاران در سال ۲۰۱۵ اثبات شده است (Carneiro et al., 2015). حیات وحش (ازجمله فون و فلور منطقه)، کیفیت آب‌وهوا، جنگل‌ها، سکونت‌گاه‌های روستایی، آداب‌ورسوم و نیز غذاهای محلی، بخشی از آنچه گرو و همکاران، به‌عنوان عناصر سرمایه‌های روستایی معرفی کردند، می‌باشند (Garrod et al., 2004). نتایج تحقیقات اوستی و سیسرو با استفاده از تحلیل خوشه‌ای K-mean، نیز نشان می‌دهد که گردشگران ترجیح می‌دهند، در مجاورت محل اقامت خود در روستا، از چشم‌انداز و منظر خاصی نظیر باغات، گل‌ها و چمن‌زارها لذت ببرند، تا اینکه با نمای کارخانه‌ها یا جاده‌های شلوغ روبه‌رو شوند (Osti and Cicero, 2018). سبریان و گارسیا نیز دو پژوهش‌گری بودند که در یک مطالعه با رویکرد تئوری توسط تجزیه و تحلیل تجربی ثابت کردند که برای افزودن ارزش به منظر به‌عنوان یک تفرجگاه توریستی، باید ابتکارات افزایش پیدا کند؛ به‌عنوان مثال از مهم‌ترین ابتکارات، بیان مسیرهایی است که

کشاورزی می‌باشد که ما آن را "منظر چندمنظوره" می‌خوانیم؛ زیرا می‌تواند به دو چالش فعلی امنیت غذایی و حفاظت از تنوع زیستی کمک کند (Torquebiau et al., 2012). بسیاری از دانشمندان، توسعه گردشگری را تنها راه رشد و توسعه مناطق روستایی می‌دانند (McGehee et al., 2015). نواحی روستایی به دلیل دارا بودن چشم‌اندازها، جاذبه‌های طبیعی و سایر توانایی‌هایی که در جذب گردشگر دارند، انواع و اقسام گوناگونی از گردشگری را به نمایش می‌گذارند که بر مبنای معیارها و ضوابط تقسیم‌بندی و همچنین در برخی از ویژگی‌ها با یکدیگر متفاوت هستند (Eslami, 2016).

مطالعه دیدگاه بازدیدکنندگان در ارتباط با منظر مناطق روستایی، به‌عنوان یک ابزار مهم برای مدیران مقاصد گردشگری روستایی به‌منظور شناسایی عناصر این منظر که اغلب از نظر بازدیدکنندگان ارزشمند است و به منظور بهبود تجربه ارائه‌شده به بازدیدکنندگان در مناطق روستایی، اهمیت پیدا می‌کند. با وجود این، مطالعات اندکی انجام شده است که با هدف و درک اهمیت مؤثر ویژگی‌های منظر بر توسعه گردشگری در اماکن روستایی و شناسایی دیدگاه بازدیدکنندگان از مناظر روستایی بوده است. سیاست‌هایی ازجمله ایجاد جذابیت‌های روستایی از نظر تفریحی و محلی برای زندگی، استفاده از اراضی برای خدمات عمومی و حفاظت از مناظر طبیعی برای ارتقاء گردشگری روستایی توصیه شده‌اند (Liu, 2010). طبق پژوهشی که در سال ۲۰۱۲ صورت گرفت، فقدان عوامل استرسی ازجمله آلودگی، تراکم، سروصدا و برنامه‌های زمانی شلوغ است که به تعریف تضاد بین مناطق روستایی و شهری می‌انجامد (Kastenholz et al., 2012). همچنین در پژوهشی دیگر به این نکته تأکید می‌گردد که گردشگری روستایی یک شکل محلی از گردشگری است و توسط ساکنان محلی بر پایه منظر و فرهنگ محلی ایجاد، مدیریت و توسعه یافته است (Aleksieva and Stamov, 2005). منظر همواره

روستایی در رونق گردشگری و پیامدهای آن به‌طور قطع مطالعه‌ای انجام نشده است تا بتوان نسبت به موضوع اشراف و آگاهی یافت. از این‌رو با توجه به خلأ پژوهشی، مناطق روستایی شهرستان کاشان به‌عنوان منطقه مورد مطالعه انتخاب گردید.

۲ روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر پارادایم، از نوع پژوهش‌های کمی بوده، به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی، به لحاظ اجرا از نوع پیمایشی و به لحاظ روش جمع‌آوری داده‌ها از نوع میدانی و کتابخانه‌ای می‌باشد. برای عملیاتی‌سازی مطالعه، ابتدا از طریق مطالعه و بررسی چارچوب نظری، اقدام به استخراج شاخص‌های تحقیق گردید (جدول ۱).

برای پیاده‌روها و دوچرخه‌سواران فراهم شده است (Cebrian and Garcia, 2016). تورقواتی و همکاران، به دنبال این بودند که چه چیزی باعث می‌شود تا مردم برای اقامت آخر هفته خود در روستا پول پرداخت کنند؟ آن‌ها با استفاده از مصاحبه با ۱۶۰ گردشگر به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین ویژگی تأثیرگذار بر مصاحبه‌شونده‌ها برای پرداخت پول جهت اقامت در مزرعه، یک منظر به‌خوبی محافظت‌شده است که شامل ویژگی‌هایی از جمله طبیعت، استخر و مجاورت با یک روستای تاریخی باشد (Torquati et al., 2017). نتایج تحقیقات از ناز و همکاران، نشان داد که حفاظت از طبیعت، مدیریت منظر و چشم‌انداز و همچنین توسعه پایدار گردشگری با هم مرتبط بوده و بر یکدیگر تأثیرگذارند (Aznar et al., 2007). مروری بر تحقیقات پیشین، نشان می‌دهد که در مورد نقش مؤلفه‌های مناظر

جدول ۱. شاخص‌ها و متغیرهای توسعه گردشگری و شاخص‌های منظر روستایی

شاخص‌ها	معیار
موسیقی محلی	خدمات تفریحی
کتابخانه	
پارک کودکان	
کالسکه و دوچرخه‌های توریستی	
عکاسی	کاربری و فعالیت‌ها
رستوران	
نانوایی	
مسجد	
مراکز اقامتی	
فروش غذاهای محلی	
فروشگاه‌های صنایع دستی	
فروش محصولات کشاورزی و باغی	امنیت
امنیت	
جمع‌آوری و چیدن میوه‌ها	مشارکت
یادگیری پخت غذاهای محلی	
توزیع مجلات و کتابچه معرفی	آگاهی
تبلیغات در شبکه‌های اجتماعی	
سایه‌اندازی درختان	اکولوژیکی
گیاهان همیشه‌سبز	

گیاهان بومی	زیبایی
گیاهان دارویی	
تنوع گیاهی	
طراحی با عنصر آب (جوی‌ها، استخر و ...)	
گونه‌های گیاهی رنگی	خدمات رفاهی
عناصر تزیینی (گلدان‌ها و ...)	
آلاچیق‌ها	
مبل‌مان (نیمکت‌ها، سطل‌های زباله و ...)	
پارکینگ	دسترسی
تجهیزات پارک بازی کودکان	
روشنایی در شب	
خوانایی	
مسیر آسفالت	عنصر متمایز
ورودی و سردر	
سبک معماری سنتی	
اجزا (سنگ‌فرش، کفپوش و ...)	

«توسعه گردشگری» از پرسش‌نامه محقق‌ساخته با پنج بعد کاربری و فعالیت‌ها، خدمات تفریحی، آگاهی، امنیت و مشارکت با ۱۷ گویه استفاده شد. برای به‌دست‌آوردن پایایی تعداد ۳۰ پرسش‌نامه‌ای که روایی آن از طریق استخراج شاخص‌ها از ادبیات نظری و همچنین نظر ۱۵ نفر از متخصصان حوزه گردشگری تأیید شده است. بر طبق اطلاعات استخراج‌شده و محاسبات انجام‌شده میزان آلفای کرونباخ برای قسمت‌های متعدد به شرح زیر است. مقدار کرونباخ در میان شاخص‌های پژوهش برابر با ۰/۸۲ می‌باشد که نشان‌دهنده پایایی قوی در میان شاخص‌های پژوهش است.

جامعه آماری در این پژوهش، ۶۵ نفر از کارشناسان، متخصصین و خبرگان مرتبط با مدیریت گردشگری، برنامه‌ریزی روستایی، برنامه‌ریزی توریسم و مسلط به مناطق روستایی کاشان می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش هدفمند بوده (با استفاده از روش گلوله برفی) و در سنجش دو متغیر اصلی پژوهش (منظر روستایی و توسعه گردشگری) با اتخاذ رویکرد ترکیبی در ادبیات و نظریه‌های مطرح در دو مفهوم یاد شده، اقدام به تدوین پرسش‌نامه محقق‌ساخته گردید. سؤال‌های پرسش‌نامه از نوع سؤال‌های بسته بوده و مقیاس اندازه‌گیری سؤالات، از نوع مقیاس لیکرت بود. برای سنجش متغیر

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ

ابعاد	شاخص‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
گردشگری روستایی	خدمات تفریحی	۰/۹۰
	کاربری و فعالیت‌ها	۰/۹۷
	امنیت	۰/۹۴
	مشارکت	۰/۸۶
	آگاهی	۰/۷۴
منظر روستایی	اکولوژیکی	۰/۷۰
	زیبایی	۰/۷۸
	خدمات رفاهی	۰/۸۲
	دسترسی	۰/۷۷
	عنصر متمایز	۰/۷۲

۳ یافته‌ها

براساس جدول (۳) بیشترین میانگین بعد اکولوژیکی با میانگین ۳/۸۴ و در بعد خدمات رفاهی با میانگین ۳/۴۷ دارای بیشترین میانگین است. با توجه به نتایج می‌توان گفت که منظر روستایی توانسته در تمامی ابعاد توسعه گردشگری مؤثر بوده باشد.

در گام‌های بعدی پژوهش، به منظور پاسخ‌گویی به سؤال پژوهش، آزمون فرضیه و تحلیل داده‌های به-دست‌آمده پژوهش، از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد. از جمله روش‌های آماری استفاده‌شده در پژوهش استفاده از همبستگی و تی تک نمونه‌ای می‌باشد.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های منظر روستایی

ابعاد	میانگین	انحراف معیار
اکولوژیکی	۳/۸۴	۱/۱۱
زیبایی	۳/۴۲	۱/۰۲
خدمات رفاهی	۳/۴۷	۰/۹۷
دسترسی	۳/۱۶	۱/۲۱
عنصر متمایز	۳/۱۱	۰/۹۷

مقدار به میزان ۲/۰۶ می‌باشد. همچنین شاخص‌های توسعه گردشگری با مقدار کلی ۲/۹۳ پایین‌تر از حد مطلوب ارزیابی می‌گردد.

طبق جدول (۴) بیشترین میانگین در بین شاخص‌های بعد خدمات تفریحی با مقدار ۳/۵۹ و نشان‌گر تأثیر توسعه گردشگری در زمینه خدمات تفریحی بوده است. همچنین، در بعد امنیت دارای کمترین

جدول ۴. درصد و فراوانی، میانگین و انحراف معیار شاخص‌های توسعه گردشگری

ابعاد	میانگین	انحراف معیار
خدمات تفریحی	۳/۵۹	۱/۴۰
کاربری و فعالیت‌ها	۲/۸۶	۱/۰۱
امنیت	۲/۰۶	۱/۶۱
محیط زیستی	۳/۰۷	۱/۲۶
فرهنگی و اجتماعی	۳/۰۹	۱/۱۱

در ادامه تحلیل با توجه به نرمال بودن متغیرهای
تحقیق به لحاظ توزیع (جدول ۵)، برای تحلیل‌های
استنباطی پژوهش حاضر از آزمون‌های پارامتریک
استفاده گردید.

جدول ۵. نتایج بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

ابعاد	چولگی		کشیدگی		نتیجه آزمون
	ضریب	خطا	ضریب	خطا	
خدمات تفریحی	۰/۷۹	۰/۱۳	-۱/۰۴	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
کاربری و فعالیت‌ها	۰/۸۳	۰/۱۳	-۱/۲۴	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
امنیت	۰/۸۹	۰/۱۳	-۰/۹۵	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
مشارکت	۰/۸۰	۰/۱۳	-۰/۷۹	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
آگاهی	-۰/۳۷	۰/۱۳	-۰/۸۶	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
اکولوژیکی	-۰/۶۵	۰/۱۳	-۰/۰۴	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
زیبایی	-۰/۰۳	۰/۱۳	-۱/۲۳	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
خدمات رفاهی	-۰/۰۰۸	۰/۱۳	-۱/۳۲	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
دسترسی	۰/۴۷	۰/۱۳	-۱/۰۱	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن
عنصر متمایز	۰/۲۲	۰/۱۳	-۰/۹۹	۰/۲۷	تأیید نرمال بودن

به مطلوبیت و رضایت‌بخش بودن وضعیت منظر
روستایی در منطقه مورد مطالعه پی‌برد. همچنین با
توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده برای
شاخص‌ها که کمتر از ۰/۰۵ است، نتایج قابلیت
تعمیم را به کل جامعه دارد و با توجه به جدول (۶)،
کمترین و نامطلوب‌ترین میانگین محاسبه‌شده برابر
با مقدار ۳/۱۷ به بعد دسترسی تعلق دارد.

در این قسمت، به بررسی میانگین ابعاد تحقیق با
توجه به نظر افراد پاسخ‌گو در مورد ابعاد منظر
روستایی (اکولوژیکی، زیبایی، خدمات رفاهی،
دسترسی، عنصر متمایز) از آزمون تی تک نمونه‌ای با
در نظر گرفتن ارزش میانه ۳ استفاده گردید. براساس
نتایج به‌دست‌آمده، میانگین واقعی نظر پاسخ‌گویان
در تمامی ابعاد بیشتر از حد متوسط است که از نظر
مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، می‌توان

جدول ۶. بررسی مقایسه میانگین در بین ابعاد منظر روستایی

متغیرها	میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	خطای استاندارد میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
اکولوژیکی	۳/۷۰	۱۷/۴۵	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۴۰	۰/۷۷	۰/۶۲
زیبایی	۳/۳۶	۸/۰۰	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۴۵	۰/۴۵	۰/۲۷
خدمات رفاهی	۳/۴۲	۸/۷۱	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۴۸	۰/۵۱	۰/۳۲
دسترسی	۳/۱۷	۳/۴۴	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۴۹	۰/۲۶	۰/۰۷
عنصر متمایز	۳/۲۵	۵/۵۷	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۴۶	۰/۳۵	۰/۱۶

بودن وضعیت این دو بعد در مناطق روستایی شهرستان کاشان پی‌برد و با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده برای شاخص‌ها که کمتر از ۰/۰۵ است، نتایج قابلیت تعمیم به کل جامعه را دارد و با توجه به جدول (۷) و مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، کمترین و نامطلوب‌ترین میانگین محاسبه‌شده متعلق به بعد مشارکت، کاربری و فعالیت‌ها و امنیت با مقدار ۳/۰۶، ۲/۴۳، ۲/۸۶ است که می‌توان به رضایت‌بخش نبودن وضعیت این ابعاد در منطقه مورد مطالعه پی‌برد.

در این قسمت نیز، به بررسی میانگین ابعاد تحقیق با توجه به نظر افراد پاسخ‌گو در مورد متغیر توسعه گردشگری (خدمات تفریحی، کاربری و فعالیت‌ها، امنیت، مشارکت، آگاهی) از آزمون تی تک نمونه‌ای با در نظر گرفتن ارزش میانه ۳ استفاده گردید.

براساس نتایج به‌دست‌آمده، میانگین واقعی نظر پاسخ‌گویان در ابعاد خدمات تفریحی و آگاهی به ترتیب ۳/۵۸ و ۳/۱۵ می‌باشد که بیشتر از حد متوسط است. از نظر مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، می‌توان به مطلوبیت و رضایت‌بخش

جدول ۷. بررسی میانگین ابعاد توسعه گردشگری

سطح اطمینان ۹۵٪		خطای استاندارد میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	میانگین	متغیرها
حد پایین	حد بالا						
۰/۱۱	۰/۰۸	۰/۰۵	۰/۶۰	۶۴	۰/۲۴	۳/۵۸	خدمات تفریحی
-۰/۷۰	-۰/۴۱	۰/۰۷	۰/۰۰	۶۴	-۷/۵۲	۲/۴۳	کاربری و فعالیت‌ها
-۰/۲۵	-۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۰۱	۶۴	-۲/۳۷	۲/۸۶	امنیت
۰/۰۳	۰/۱۷	۰/۰۵	۰/۱۷	۶۴	۱/۳۶	۳/۰۶	مشارکت
۰/۸۰	۰/۹۱	۰/۰۲	۰/۰۰	۶۴	۳/۲۶	۳/۱۵	آگاهی

توسعه گردشگری با مقدار ۳/۰۴ می‌باشد که از نظر مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، می‌توان به مطلوبیت و رضایت‌بخش بودن وضعیت این ابعاد در مناطق روستایی شهرستان کاشان پی‌برد و با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده برای شاخص‌ها که کمتر از ۰/۰۵ است، نتایج قابلیت تعمیم به کل جامعه را دارد.

در ادامه نیز، برای ارزیابی شاخص‌های منظر روستایی و متغیر توسعه گردشگری از آزمون تی تک نمونه‌ای بهره گرفته شد. در این قسمت با بهره‌مند شدن از آزمون تی تک نمونه‌ای به مقایسه میانگین نظری ۳ که مقدار متوسط در نظر گرفته شده است، پرداخته می‌شود. بررسی نتایج جدول (۸) نشان می‌دهد که بعد منظر روستایی دارای بیشترین میانگین با مقدار ۳/۳۸ در مقایسه با بعد

جدول ۸. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای بین شاخص‌های منظر روستایی و توسعه گردشگری

متغیرها	میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	خطای استاندارد میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
منظر روستایی	۳/۳۸	۱۰/۶۴	۶۴	۰/۰۰	۰/۰۳	۰/۴۵	۰/۳۱
توسعه گردشگری	۳/۰۴	۰/۸۵	۶۴	۰/۳۹	۰/۰۵	۰/۱۴	۰/۰۵

منظر روستایی و توسعه گردشگری می‌باشد. با توجه به این، می‌توان گفت منظر روستایی در توسعه گردشگری مؤثر واقع شده است و توانسته است با اقدامات توسعه‌ای خود، گامی در جهت توسعه بردارد.

در این قسمت نیز به بررسی بین متغیر منظر روستایی و توسعه گردشگری پرداخته شده است که طبق بررسی‌های صورت گرفته در جدول (۹) مشخص شد که مقدار سطح معناداری در این متغیرها کمتر از ۰/۰۱ بوده که بیان‌گر رابطه مستقیم و معنادار بین

جدول ۹. همبستگی بین منظر روستایی و توسعه گردشگری

مقدار	متغیرها	
	همبستگی اسپیرمن	توسعه گردشگری و منظر روستایی
۰/۸۰۱		
۰/۰۰۱	سطح معناداری	

یک جریان مدام نام برد. بنابراین گردشگری روستایی به‌صورت یک مبحث سازمان‌یافته برای توسعه روستایی، موضوع جدیدی است که ابعاد متنوع و گوناگون آن باید شناخته شود. رویکرد منظر به‌عنوان رویکردی کل‌نگر که در تلاش برای بازسازی رابطه مخدوش‌شده انسان و طبیعت است، می‌تواند در گردشگری روستایی مورد توجه قرار گیرد. بر اساس این، منظر روستا ادغامی یکپارچه از عینیات

۴ بحث و نتیجه‌گیری

زندگی روستایی با تأکید بر ارتباط پایدار بین زندگی انسانی و طبیعت شکل گرفته است. سکونت و معیشت با مؤلفه‌های طبیعی همخوانی بالایی دارد و عناصر فرهنگی متمایزی در این گونه‌های فضایی مشاهده می‌شود. اگرچه نمی‌توان برای قدمت گردشگری روستایی عدد دقیقی بیان کرد، ولی می‌توان با اطمینان از قرن اخیر برای بدل شدن آن به

کالبدی و ظاهری روستا در کنار مفاهیم معنایی اجتماع ساکن در آن است (Li et al, 2021).

حفظ مناظر روستایی می‌تواند علاوه بر حفظ زیبایی‌های روستا به توسعه گردشگری و معرفی فرهنگ و سنن اقوام مختلف به گردشگران منجر شود؛ لذا روستاهای با مقصد گردشگری یک ظرفیت اساسی تلقی شده که می‌تواند ضمن ایجاد فرصت اشتغال برای مردم روستا به جذب گردشگر به این مناطق و درآمد جدید برای روستا کمک کند. از آنجاکه مقاصد مختلف گردشگری در فرآیند جذب گردشگر با یکدیگر در رقابت هستند، بهبود و ارتقاء شاخص‌های موجود در منظر روستایی مؤثر بر توسعه گردشگری حائز اهمیت است.

گردشگری روستایی به نوعی شامل تعامل گردشگر با جاذبه‌های طبیعی و ویژگی‌های اکولوژیکی روستا می‌شود. به علاوه، گردشگری می‌تواند منجر به حفظ و صیانت از میراث طبیعی یک منطقه روستایی شود. از این‌رو مناظر روستایی در فراهم کردن فرصت‌های گردشگری برای جوامع شهری در حال گسترش اهمیت می‌یابد. هرگونه اقدام با هدف رسیدن به مناظر روستایی با ظرفیت جذب گردشگر، باید شامل همه موارد شاخص‌های منظر و گردشگری روستایی باشد و پرداختن صرف به هریک از ابعاد، رسیدن به هدف اصلی ایجاد منظر روستایی گردشگرپذیر را با مشکل مواجه می‌کند.

این پژوهش کوشید تا اثرات توسعه گردشگری را با رویکرد منظر روستایی در مناطق روستایی شهرستان کاشان مورد ارزیابی و بررسی قرار دهد. براساس نتایج به دست آمده، میانگین واقعی نظر پاسخ‌گویان در تمامی ابعاد بیشتر از حد متوسط است که از نظر مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، می‌توان به مطلوبیت و رضایت‌بخش بودن وضعیت منظر روستایی در منطقه مورد مطالعه پی برد. همچنین براساس نتایج به دست آمده، میانگین واقعی نظر پاسخ‌گویان در ابعاد خدمات تفریحی و آگاهی به ترتیب ۳/۵۸ و ۳/۱۵

می‌باشد که بیشتر از حد متوسط است. از نظر مطلوبیت عددی مورد آزمون (میانگین ۳)، می‌توان به مطلوبیت و رضایت‌بخش بودن وضعیت این دو بعد در مناطق روستایی شهرستان کاشان دست یافت. بررسی بین منظر روستایی و توسعه گردشگری نشان داد که مقدار سطح معناداری در این متغیرها کمتر از ۰/۰۱ بوده که بیان‌گر رابطه مستقیم و معنادار بین منظر روستایی و توسعه گردشگری می‌باشد. همچنین بین متغیر منظر روستایی و شاخص‌های توسعه گردشگری نیز این رابطه برقرار است. مطابق تحقیقات جسزاک و زاکوکیس، در مناطقی با پتانسیل طبیعی و فرهنگی منحصربه‌فرد، توسعه گردشگری روستایی براساس ویژگی‌های منظر توصیه می‌شود (Jaszczak and Zukovskis, 2011). همچنین مطالعه مستروناردی و همکاران، نشان داد که مناطق روستایی با دارا بودن ارزش‌های متفاوت طبیعی و کشاورزی، تأثیرات متفاوتی بر سطوح توسعه گردشگری دارند (Mastronardi et al., 2017). کارنیرو و همکاران، در تحقیقات خود، براساس نظرات گردشگران، ارتباط منظر به عنوان یک عنصر مهم در تجربه گردشگری از مناطق روستایی را تأیید می‌کنند (Carneiro et al., 2015). به علاوه، تحقیقات پرز، نشان داد که شناسایی ترجیحات گردشگران از منظر روستایی در برنامه‌ریزی برای توسعه گردشگری در آن منطقه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Perez, 2002). بنابراین نتایج پژوهش تأیید می‌گردد و مطابق و هم-سو با مطالعات سایر پژوهش‌گران می‌باشد.

با توجه به یافته‌ها پیشنهاد زیر ارائه می‌گردد:
- متناسب با امتیاز زیاد شاخص خدمات تفریحی در حوزه توسعه گردشگری، بر استفاده از ابزارهای نوین از جمله شبکه‌های اجتماعی جهت معرفی مناظر روستایی برای شناساندن روستا به گردشگران توصیه می‌گردد.

- باتوجه به تأثیرگذاری زیاد دو شاخص اکولوژیک و خدمات رفاهی در منظر روستایی، بر توسعه

سهم نویسندگان در پژوهش

سهم هر دو نویسنده در نگارش مقاله برابر بوده است

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ تضاد منفعی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکتشان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌کنند.

زیرساخت‌های تفریحی با تأکید بر جاذبه‌های طبیعی و انسانی توصیه می‌شود.

-همچنین ارزش‌مداری مناظر گردشگری به جهت توسعه گردشگری در مناطق روستایی منطقه مورد مطالعه (کاشان) از طریق توسعه گردشگری تأکید می‌گردد.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- Abbaszadegan, M. (2017). Landscape of Iranian villages. Tehran: University of Tehran Publications. (In Persian)
- Aleksieva, J., & Stamov, St. (2005). Specialized tourism types. Rural tourism. Part II. Publishing, House Kota, Stara Zagora, p.10 (in Bulgarian).
- Anabastani, A., & Wesal, Z. (2016). Analysis of factors affecting the creation of tourism brand in rural settlements (case study: Binalud city). *Tourism Planning and Development*, 5(16), 127-148. (In Persian)
- Anvari, M., Balouchi, O., & Hashemzi, E. (2012). The central role of rural tourism in the development of rural areas (case study: villages of Taftan district, Khash city). *Journal of Arid Regions Geographic Studies*, 3(9), 67-86. (In Persian)
- Asayesh, H., & Moshiri, S.R. (2003). *Scientific Research Methodology and Techniques in Human Sciences with an Emphasis on Geography*. Tehran: Ghoomes Publications. (In Persian)
- Avcikurt, C., Dinu, M., Hacıoglu, N., Efe, R., & Soykan, A. (2015). Tourism, environment and sustainability. ST. Kliment Ohridski University Press. Sofia.
- Aznar, O., Marsat, JB., & Rambonilaza, T. (2007). *Tourism And Landscapes Within Multifunctional Rural Areas: The French Case*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- Carneiro, M.J., Lima, J., & Silva, A. (2015). The relevance of landscape in the rural tourism experience: Identifying important elements of the rural landscape. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8-9), 1217-1235.
- Cebrián, F., & García, C. (2016). Use and Management of Landscape for Tourism in Rural Areas. Theoretical Approach and Empirical Analysis in Southeast of Castilla-la Mancha: Al-bacete. *Boletin De La Asociacion De Geografos Espanoles*, (72), 579-584.
- Clark, G. (2006). *The Multiple Hybridities of Rural Landscapes and Tourism*. Department of Geography, Lancaster University, United Kingdom.
- Dissart, J. C., & Marcouiller, D. W. (2012). Rural tourism production and the experience-scape. *Tourism Analysis*, 17(6), 691-704.
- Doh, M. (2010). *Change through tourism: Resident perceptions of tourism development* (Unpublished Doctoral Dissertation), Texas A & M University, College Station, Texas, United States.
- Daugstad, K. (2008). Negotiating landscape in rural tourism. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 402-426. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2007.10.001>
- Eslami, S. (2016). Investigating the role of religious tourism in rural development (case study: villages of Gor-

- gan city). Master Thesis of Geography and tourism planning, Hakim Jorjani Institute of Higher Education, Hamedan, Iran. (In Persian)
- Figueiredo, E., Kastenholz, E., & Pinho, C. (2014). Living In A Rural Tourism Destination-Exploring The Views Of Local Communities. Associação Portuguesa para o Desenvolvimento Regional.
- Garrod, B., Youell, R., & Wornell, R. (2004). Links Between Rural Tourism and Countryside Capital, Countryside Agency, Cheltenham.
- Groot, W.T., & Van Den Born R.J.G. (2003). Visions of nature and landscape type preferences: an exploration in The Netherlands. Landscape and Urban Planning, 63 (3), 127-138.
- Gustafsson, G. (1993). Landscape, the individual and society (ReportNo. 93, p. 2). Karlstad: Karlstad University.
- Haven-Tang, C., & Sedgley, D. (2014). Partnership working in enhancing the destination brand of rural areas: A case study of Made in Monmouthshire, Wales, UK. Journal of Destination Marketing & Management, 3(1), 59-67.
- <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2013.12.001>
- Heidari Sarban, V., Niroumand Shishavan, S., Majnoui T., A., & Negabi, M. (2017). Investigating and evaluating the role of Hadi plan implementation in tourism development of tourist villages (case study: Soor tourist village in Bonab city). Journal of Geography and development, 46, 79-100. (In Persian)
- Heydari, T., barzegar, S. and elahi, M. (2020). Achieving sustainable tourism by emphasizing investment in coastal border areas (Case study: Chalous city). Border Science and Techniques, 9(1), 30-61. doi: DOR:20.1001.1.25384090.1399.9.1.2.0
- ICOMAS-IFLA Principles (2017). Concering Rural Landscapes As Heritage. New Delhi, India.
- Jalalian H, namdari F, pashazadeh A. (2015). Effects of Rural Tourism on Rural Development: Hajij Village in Kermanshah. jgs. 15(36), 205-228.
- URL: <http://jgs.khu.ac.ir/article-1-2290-fa.html>
- Jaszczak, A., & Žukovskis, J. (2011). Landscape valuation in development of rural tourism: case study of Ostfriesland (Germany). Management theory and studies for rural business and infrastructure development, 29(5), 89-95.
- Joshi, S., Panzer-Krause, S., Zerbe, S., & Saurwein, M. (2024). Rural tourism in Europe from a landscape perspective: A systematic review. European Journal of Tourism Research, 36, 3616-3616.
- <https://doi.org/10.54055/ejtr.v36i.3328>

- Karimi, R. (2015). An easy guide to statistical analysis with SPSS. Tehran: Hengam Publications. (In Persian)
- Karimzadeh, H., Ghanbari, A. & Hashemi Amin, S. (2021). Investigating and measuring the effect of dimensions of pleasure on the behavioral intention of tourists in rural and nomadic areas of Kalibar city. *Tourism Planning and Development*, 10(36), 73-97. (In Persian)
- Karpodini-Dimitriadi, E. (2000). *The Spirit Of Rural Landscapes: Culture, Memory & Messages*.
- Kastenholz, E., Carneiro, M. J., Marques, C. P., & Lima, J. (2012). Understanding and managing the rural tourism experience-The case of a historical village in Portugal. *Tourism Management Perspectives*, 4, 207-214.
- Lavrador Silva, A. (2011). *Paisagens de Baco, Identidade, Mercado e Desenvolvimento*. Lisboa: Colibri.
- Li, W., Zhou, Y., & Zhang, Z. (2021). Strategies of landscape planning in peri-urban rural tourism: A comparison between two villages in China. *Land*, 10(3), 277.
- Liu, C.Z. (2010). Rural Development and Rural Tourism in Taiwan. *Asian Journal of Arts and Sciences*, 1(2), 211-227.
- Lv, G.J., Liu, D.L., Zhao, M.Y., & Zhao, L.Y. (2017). Research on the Characteristics of the Rural Landscape Based on the System of Landscape Evaluation. *International Journal of Science, Technology and Society*, 5(6), 186-192.
- Lumsdon, L. M., & McGrath, P. (2011). Developing a conceptual framework for slow travel: A grounded theory approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(3), 265-279.
- <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.519438>
- Marujo, N., & Santos, N. (2012). Tourism, tourists and landscape. *Investigaciones Turísticas*, (4), 35-48.
- Mastronardi, L., Giaccio, V., Giannelli, A., & Stanisci, A. (2017). Methodological proposal about the role of landscape in the tourism development process in rural areas: The case of Molise Region (Italy). *European Countryside*, 9(2), 245.
- McGehee, N. G., Knollenberg, W., & Komorowski, A. (2015). The central role of leadership in rural tourism development: A theoretical framework and case studies. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8-9), 1277-1297.
- McGinn, A.P., Evenson, K.R., Herring, A.H., Huston, S.L., & Rodriguez, D.A. (2007). Exploring associations between physical activity and perceived and objective measures of the built environment. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 84 (2), 162-184.

- Mitchell, R., Charters, S., & Albrecht, J. N. (2012). Cultural systems and the wine tourism product. *Annals of tourism research*, 39(1), 311-335.
- Mihailović, B., & Moric, I. (2012). The role of marketing philosophy in rural tourism development. *Tourism and hospitality management*, 18(2), 267-279.
<https://doi.org/10.20867/thm.18.2.7>
- Oliver, T., and Jenkins, T. (2003). Sustaining Rural Landscapes: The Role Of Integrated Tourism. *Landscape Research*, 28(3), 293-307.
- Osti, L., & Cicero, L. (2018). Tourists' perception of landscape attributes in rural tourism. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*.
- Papzan, A., ghobadi, P., Zarafshani, K. and Geravandi, S. (2011). Problems and Limitations of Rural Tourism, Using Grounded Theory (Case-study: Harir Village, Kermanshah Province). *Journal of Rural Research*, 1(3), 25-52.
- Pérez, J. G. (2002). Ascertaining landscape perceptions and preferences with pair-wise photographs: Planning rural tourism in Extremadura, Spain. *Landscape Research*, 27(3), 297-308.
- Raji, M.N.A., Karim, S.A., Arshad, M.M., & Ishak, F.A.C. (2018). Community development through food tourism: exploring the utilization of local food as community development at rural destination in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(10), 937-951.
- Rezaiezade, M., & Masoudi, A. (2018). The role of customs and handicrafts in the development of the tourism industry in the rural areas of Kerman province (case study: Ashgabat region, Baft). 3rd. International Conference & 4th. National Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Design, Tabriz Islamic Art University, Iran. (In Persian)
- Saadatian, O., Mat, S., Lim, C.H., Salleh, E., & Sopian, K. (2012). A methodology for adapting sustainability tools. *Advances in Fluid Mechanics and Heat & Mass Transfer*, 54-65.
- Sanai Moghadam, S., Rahmani, B., Murid Sadat, P., & Taheri, N. (2020). Modeling the effects of the environmental quality of tourist destinations on the satisfaction of tourists in rural areas, a case study: the central part of Dena city. *Tourism Planning and Development*, 9(33), 47-70. (In Persian)
- Sayafzade, A., Mirei, M., & Nodefarahani, M. (2013). The role of urban landscape quality in creating social life and spatial identity of citizens (case study: Nawab Highway). *Iranian Islamic City Studies*, 11, 29-39. (In Persian)
- Shamsaie, A., Buzarjomehri, KH., & Taheri, A. (2014). The role of indigenous knowledge of rural women in

- achieving sustainable rural tourism (Case study: Villages of Zabarkhan district, Neishabur city). National conference on the perspective of sustainable rural development in the sixth development program of the country, 354-368. (In Persian)
- Tefler, D., & Sharply, R. (2008). Tourism and development in the in the developing World, round Ledge Publication.
- Torquati, B., Tempesta, T., Vecchiato, D., Venanzi, S. & Paffarini, C. (2017). The Value of Traditional Rural Landscape and Nature Protected Areas in Tourism Demand: A Study on Agritourists' Preferences. Landscape Online, 53,1-18.
- Torquebiau, E., Garcia, C., Cholet, N. (2012). Labelling Rural Landscapes. Perspective CIRAD, Paris.
- Wilson, S., Fesenmaier, D.R., Fesenmaier, J., & Van Es, J.C. (2001). Factors for success in rural tourism development. Journal of Travel research, 40(2), 132-138.